

ZÁZNAM DISKUSIE K PREDNÁŠKE E. VÁROSSOVEJ HEGLOVSKÉ INŠPIRÁCIE U ŠTÚRA A HURBANA

Dňa 29. septembra 1970 sa uskutočnila na pôde Slovenskej filozofickej spoločnosti prednáška vedeckej pracovníčky Filozofického ústavu SAV Eleny Városovej o vplyvoch Heglovej filozofie na filozofiu a svetonázor Ludovíta Štúra a Jozefa Miloslava Hurbana. Úplný text prednášky sme uverejnili v 6. čísle minulého ročníka časopisu *Filozofia*. Po prednáške nasledovala vedecká rozprava.

V úvode diskusie vystúpil T. Münz a upozornil na tie pozitívne momenty filozofie štúrovcov, v ktorých sa štúrovci odlišovali od Heglovej filozofie, resp. v ktorých šli ďalej ako Hegel: Ludovít Štúr podľa T. Münza prekonával Hegla predovšetkým tým, že v rámci svojej filozofickej koncepcie dejín nepovažoval za vývinový vrchol nemecko, nemecký národ a jeho kultúru, ale slovanské národy. V debata o tejto problematike s autorkou prednášky dospeli diskutujúci k názoru, že perspektíva dejinného vývinu v Štúrovom chápaní bola výrazne ovplyvnená Herderovými filozoficko-dejinnými predstavami. Štúrovci v podstate rozšírili heglovský princíp slobody o princíp humanity. E. Városová zdôraznila, že tento princíp má v klasickej nemeckej filozofii hlbšie korene a siaha až ku Kantovej filozofii dejín. Súčasne pripomenula, že zásluhou Heglovej filozofie je iba „dialektizovanie“ týchto princípov, ich vývinovo-historické chápanie, ako to demonštruje Štúr vo svojich historicko-filozofických úvahách. No nie je to dialektika dôsledná a kladie si sama — ako u Hegla — historické hranice. Štúr napríklad vo svojom diele *Slovanstvo a svet budúcnosti* chápe slovanský živel ako humanizujúci činiteľ dejín a kladie ho na vrchol dejinného vývinu; ďalší vývin však už nevysvetľuje.

K názoru, že štúrovci mali bližšie k herderovsko-kantovskému chápaniu filozofie dejín než k heglovskému, sa priklonil aj prof. Svätopluk Štúr.

V ďalšej časti diskusie vystúpil J. Uher, ktorý označil za významnú otázku to (naznačila ju už autorka prednášky), že štúrovci nesiahli po Heglovej filozofii z hľadiska potrieb teoretického systému, ale predovšetkým z filozoficko-dejinných dôvodov. Táto skutočnosť bola podľa J. Uhru podmienená tým, že G. W. F. Hegel rozpracoval v rámci svojej filozofickej koncepcie dejín názor, že po jednej dejinnej epoche príde iná, po jednom národe nastupuje iný; tento názor našiel najväčší ohlas u slovanských národov. Podľa diskutujúceho malo nasledovníctvo Hegla iný charakter u slovanských hegelianov ako u mladohegelianov: kým napríklad mladohegeliani zdôrazňovali a rozvíjali moment ateizmu, štúrovci sa viac zaoberali problematikou absolútneho ducha. K tomu poznamenal T. Münz, že Heglov boh je filozofický, z ortodoxného hľadiska až ateistický a že štúrovci tiež museli vidieť v ňom určité náznaky ateizmu. Podľa E. Városovej sa heglovská lavica a pravica rozišla na probléme človeka, nie na probléme boha; a štúrovci idú napriek pravicovým východiskám podľa heglovskej lavice, pretože zdôrazňujú problémy človeka, spoločnosti, dejín, tvorivej a pretvárajúcej ľudskej praxe.

V ďalšej diskusii nastolil V. Černík otázku, či pri hodnotení štúrovcov by sa nemal vziať do úvahy fakt, že na Heglova filozofiu nadväzoval smer, ktorý namiesto absolútnej idey staval do popredia ducha národa a namiesto metafyzickej praxe prax ľudí (Marx). Táto tendencia je podľa V. Černíka dôležitá azda i u štúrovcov. V. Černík súhlasil s J. Uhrom, že štúrovci nie sú hegeliani v pravom slova zmysle, ale sú skôr kritici Hegla.

Ďalšia časť rozpravy sa týkala problému ontoteologickej či ontopraxeologickej orientácie Hegla, hegelianov a našich štúrovcov. Podľa V. Černíka je tento problém

problémom subjektívneho chápania bytia, podľa E. Városovej ide o ontologický problém, no touto témou sa myslenie štúrovcov vôbec nevyčerpáva.

Na záver sa rozvinula diskusia o pojme štátu, vzťahu štátu a jednotlivca, štátu a spoločnosti (E. Városová, B. Valehrach, V. Černík, M. Chorvát, J. Uher, T. Münz, Sv. Štúr).

D. H.